

تجزیه و تحلیل سیستم‌ها
درس چهارم: اصول و مفاهیم سازمانی

دانشگاه فنی و حرفه‌ای
مدرس: ابوالحسنی

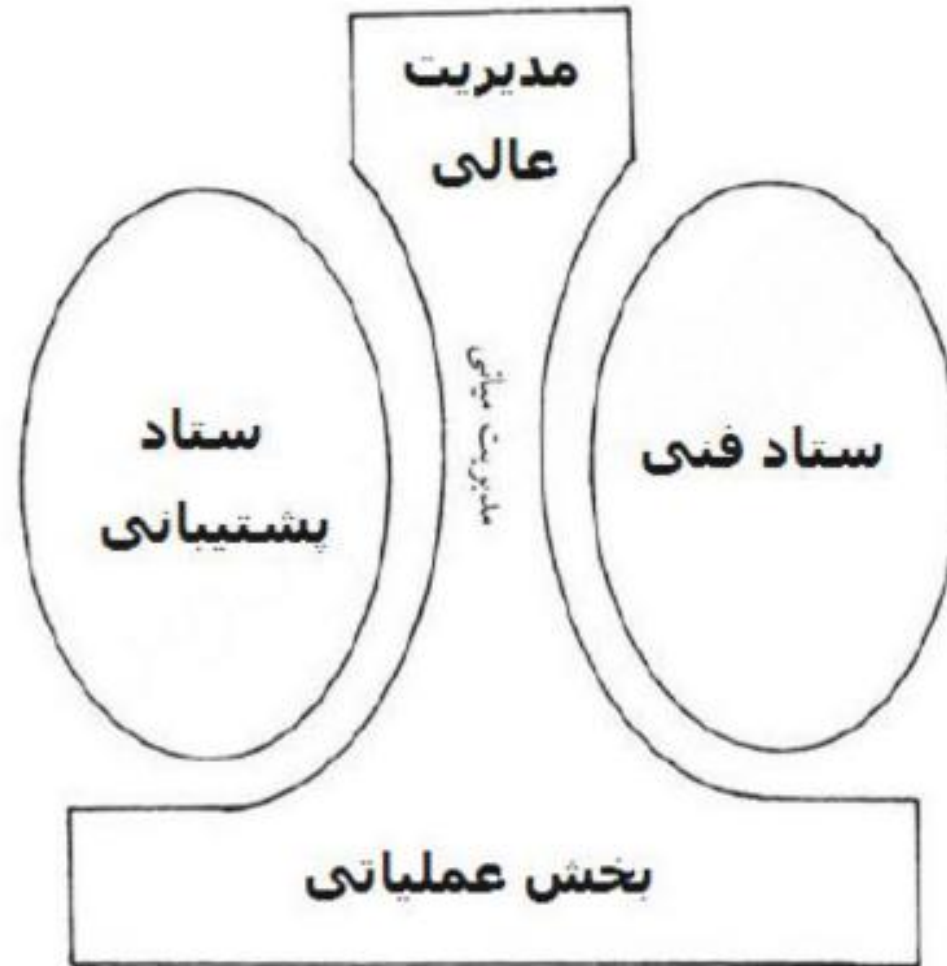
سازمان

سازمان: سیستمی متشکل از اجزا به هم پیوسته و مبتنی بر نظم و انضباط که در جهت رسیدن به هدف‌های خاصی فعالیت می‌کند.

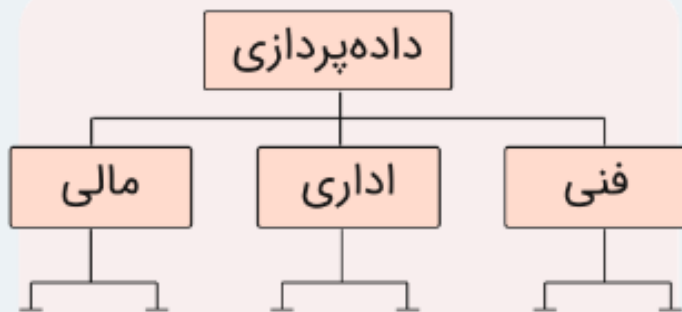
سازماندهی: فراهم آوردن امکانات و وسایل مورد نیاز برای رسیدن به هدف‌های سازمان.

سطوح سازمان

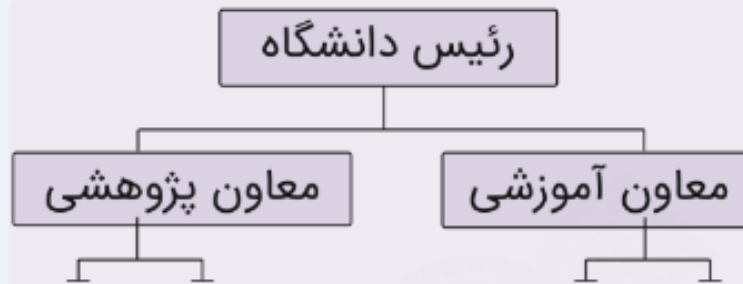

ساخت‌های سازمانی

سازمان بر مبنای تخصص

- مبنای تقسیم کار، نوع فعالیت و تخصص است.

سازمان بر مبنای وظیفه

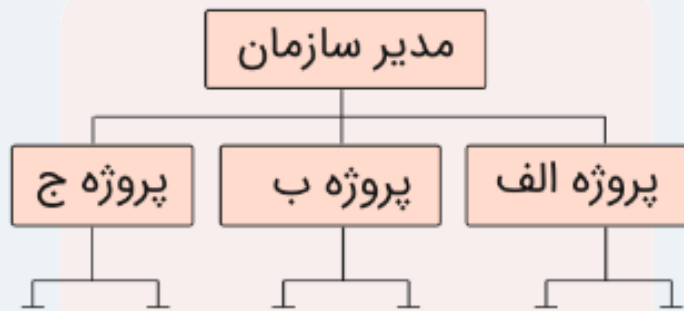
- واحدها بر حسب وظیفه و کاری که قرار است انجام دهند تقسیم‌بندی می‌شوند.

سازمان بر مبنای تعداد

- گروه‌بندی و تقسیم وظایف بر مبنای تعداد صورت می‌گیرد.

ساخت‌های سازمانی

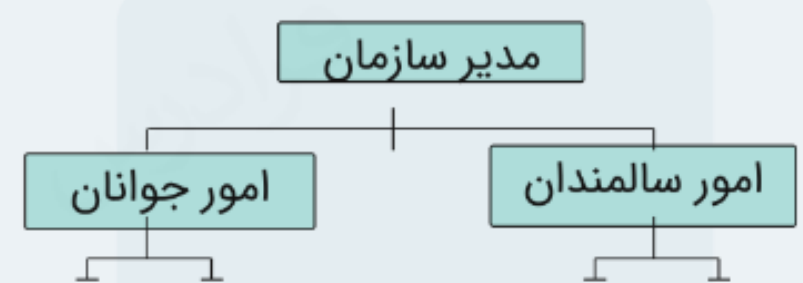
سازمان بر مبنای پروژه

- می‌توان به تعداد پروژه‌های موجود در سازمان، واحدهای مستقلی را به وجود آورد و به این ترتیب، سازماندهی را بر اساس پروژه‌های موجود، انجام داد.

سازمان بر مبنای قلمرو عملیاتی

- محل و مکان عملیات، ملاک قرار می‌گیرد.

سازمان بر مبنای مشتری

- سازماندهی بر اساس گروه‌های مختلف مشتریان صورت می‌گیرد.

ساخت‌های سازمانی

سازمان با ساخت آزاد

- ساختی موقت، فی البداهه و استعجالی دارد و برای رسیدن به هدف معینی، بدون طرح و نقشه قبلی به وجود می‌آید.

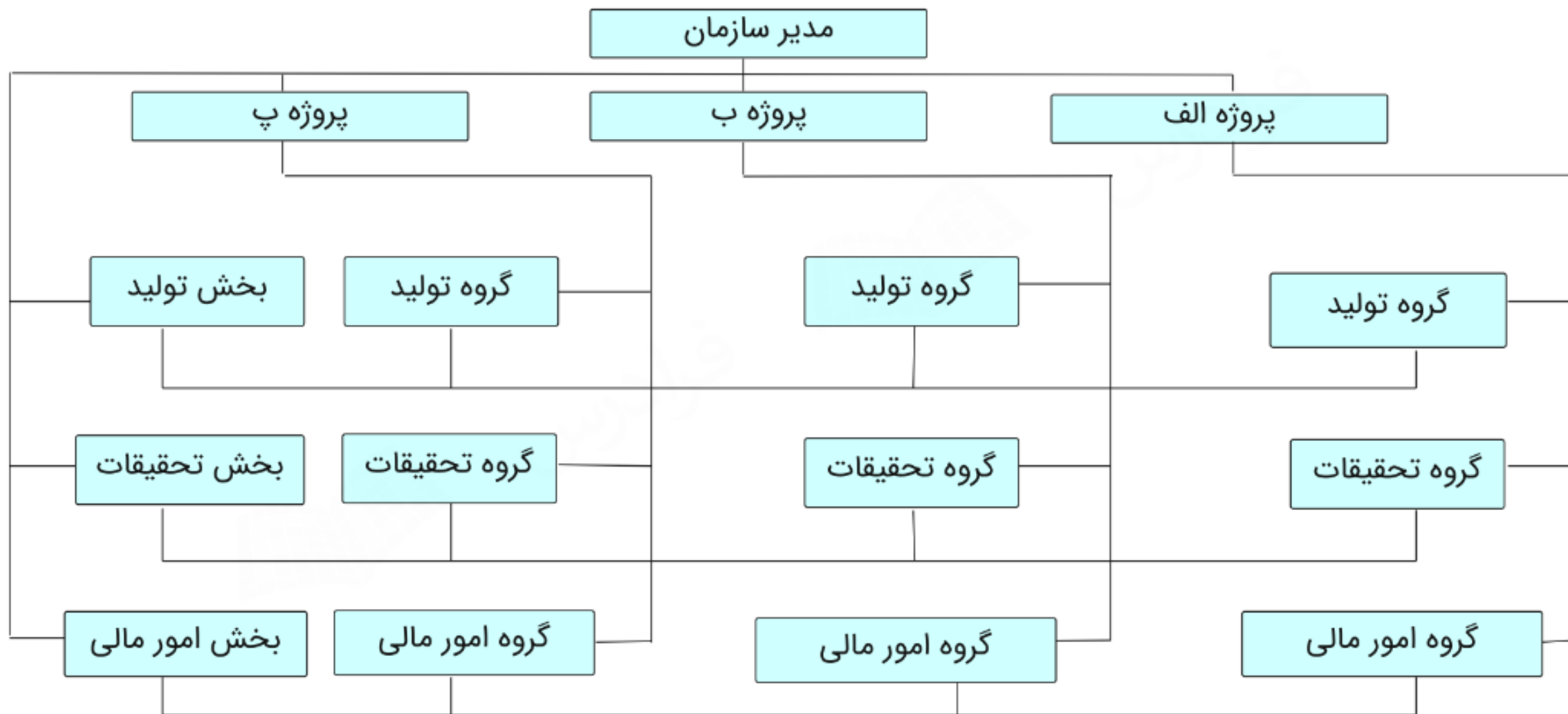
سازمان ماتریسی

- سازمان ماتریسی، تلفیقی از سازمان بر مبنای **وظیفه** و سازمان بر مبنای **پروژه** است.

سازمان بر مبنای محصول

- مبنای گروه‌بندی وظایف و تقسیم کارها، نوع کالا یا محصولی است که قرار است تولید شود، می‌باشد.

سازمان بر مبنای ماتریس

مبانی سازماندهی

ساختارهای ترکیبی

- سازمان بر مبنای ترکیبی از دو یا چند نوع
- هر چه وسعت سازمان بیشتر باشد، بر امکان ترکیب انواع روش‌ها نیز افزوده می‌شود.

ساخت سازمانی مازولار

سازمان از واحدهای مختلفی تشکیل می‌شود که هر واحد با ضوابط اجرایی مشخص و ماموریتی که خود، مینیاتوری از ماموریت کل سازمان است، به طور مستقل، غیر متمرکز و خودکفا به فعالیت ادامه می‌دهد.

سازمان با گروه‌های متداخل

این ساخت، در قالب گروه‌هایی که به وسیله اعضای مشترک، با هم در ارتباط می‌باشند، شکل می‌گیرد. روابط گروهی، در این ساختار مورد تاکید است.

روش‌های تهیه طرح سازمان

روش تحلیلی

- گروه‌بندی فعالیت‌ها و وظایف، از بالا به پایین انجام می‌شود.
- هدف سازمان به هدف‌های فرعی، فعالیت‌ها، وظایف و عملیات تقسیم می‌شود.

روش تلفیقی

- گروه‌بندی عملیات و وظایف، از پایین به بالا انجام می‌شود.
- ابتدا مشاغل مختلفی که باید در سازمان انجام شوند، مشخص شده و آنگاه مشاغل مرتبط در یک گروه قرار داده می‌شوند.

روش ترکیبی

- برآیندی از روش‌های تحلیلی و تلفیقی است.
- هم به محتوای مشاغل توجه می‌شود و هم به ارتباط لازم بین وظایف، فعالیت‌ها و هدف‌ها.

موارد قابل توجه در تنظیم نمودار سازمانی

تبادل نظر با مدیریت در مورد میزان تمرکز وعدم تمرکز امور در سازمان، محدودیت یا وسعت حیطه نظارت و مسطح بودن یا مرتفع بودن سلسله مراتب سازمانی.

حساس بودن نسبت به لزوم تناسب اختیارات و مسئولیت‌های محوله به هر واحد و پیشنهاد سطح سازمانی مناسب برای واحدها.

دقت در توزیع مناسب اختیارات بین واحدهای صف و ستاد به نحوی که آسان‌کننده کار یکدیگر باشند.

موارد قابل توجه در تنظیم نمودار سازمانی

انتخاب ترکیب مناسبی جهت سازماندهی، با توجه به ویژگی‌های موقعیت.

دقت در ارتباط هر یک از مشاغل و واحدها با هدف سازمان.

بررسی قلمرو هر یک از واحدها و توجه به امکان ترکیب چند واحد در یکدیگر و حذف واحدهای زائد.

در نظر گرفتن محل مناسبی در سلسله مراتب، برای هر یک از واحدهای سازمانی، با در نظر گرفتن اهمیت نسبی آنها و تکرار ارتباطشان با سطوح عالی مدیریت.

پایان درس جلسه چهارم